

חוזה בין ספק ללקוח

- חוזה בין ספק ללקוח מגדיר עבור כל שרות:
  - תנאי ללקוח - "תנאי קדם" - precondition
  - תנאי לספק - "תנאי אחר" - postcondition.

2

תוכנה 1 ממסר א' תשס"ט

תרגול מס' 4
תיכון לפי חוזים והמערכת הבנקאית
ליאור שפירא ומתי שמרת

תנאי אחר (postconditions)

- מגדיר את המחויבות של הספק
- אם תנאי הקדם מתקיים, הספק חייב לקיים את תנאי האחר
- ואם תנאי קדם אינו מתקיים? לא ניתן להניח דבר:
  - אולי השרות יסתיים ללא בעיה
  - אולי השרות יתקע בלולאה אינסופית
  - אולי התוכנית תעוף מייד
  - אולי יוחזר ערך שגוי
  - אולי השרות יסתיים ללא בעיה אך והתוכנית תעוף / תתקע לאחר מכן
  - ...
- ובכתיב לוגי: תנאי קדם $\Leftarrow$ תנאי אחר,
תנאי קדם $! \Leftarrow$?

4

תנאי קדם (preconditions)

- מגדירים את הנחות הספק
- ברוב המקרים, ההנחות הללו מתארות מצבים של התוכנית שבהם מותר לקרוא לספק
- במקרים פשוטים (ונפוצים), ההנחות הללו נוגעות רק לקלט שמועבר לשירות.
- במקרה הכללי ההנחות הללו מתייחסות גם למצב התוכנית, כגון משתנים גלובליים.
- תנאי הקדם יכול להיות מורכב ממספר תנאים שעל כולם להתקיים (AND)

3

דוגמא 2 (אותו קוד, חוזה שונה)

```
/*
 * precondition: arr != null
 * postcondition:
 *   If ((arr.length==0) || (arr contains only NaNs))
 *     returns Infinity.
 *   Otherwise, returns the minimal value in arr.
 */
public static double min2(double[] arr) {
    double m = Double.POSITIVE_INFINITY;

    for (double x : arr)
        m = (x < m ? x : m);

    return m;
}
```

בהשוואה לחוזה מדוגמא 1:
חוזה מתירני יותר מבחינת הלקוח

6

דוגמא 1

```
/*
 * precondition:
 *   1) arr != null
 *   2) arr.length > 0
 *   3) arr contains only numbers (no NaN or Infinity)
 * postcondition: Returns the minimal element in arr
 */
public static double min1(double[] arr) {
    double m = Double.POSITIVE_INFINITY;

    for (double x : arr)
        m = (x < m ? x : m);

    return m;
}
```

המימוש אינו בודק את קיומם של תנאי הקדם

מה יקרה אם בקריאה ל- min1 לא יקוימו כל התנאים בתנאי הקדם?
?arr==null
?arr.length == 0
?NaN מכיל arr
?arr מכיל Infinity או -Infinity?

דוגמא 4 (ללא precondition)

```

/*
 * precondition: true
 *
 * postcondition: If ((arr==null) || (arr.length==0))
 *                 returns NaN
 * Otherwise, if arr contains only NaN - returns Infinity.
 * Otherwise, returns the minimal value in arr, ignoring any NaN.
 */
public static double min4(double[] arr) {
    if (arr == null || arr.length == 0)
        return Double.NaN;

    double m = Double.POSITIVE_INFINITY;
    for (double x : arr)
        m = (x < m ? x : m);

    return m;
}

```

מוכן לכל מקרה

תנאי אחר המגדיר תגובה לכל קלט אפשרי מסבך את הקוד.

8

דוגמא 3 (טיפול שונה ב-NaN)

```

/*
 * precondition: arr != null
 *
 * postcondition: If (arr.length=0) returns Infinity.
 * Otherwise, if arr contains NaN - returns NaN.
 * Otherwise, returns the minimal value in arr.
 */
public static double min3(double[] arr) {
    double m = Double.POSITIVE_INFINITY;

    for (double x : arr) {
        if (Double.isNaN(x))
            return x;
        m = (x < m ? x : m);
    }

    return m;
}

```

השוואה לחזרה מדוגמא 2: טיפול שונה במקרה קצה (קיום ערכי NaN)

7

המערכת הבנקאית

10

דוגמא 5 (ללא precondition)

```

/*
 * precondition: true
 *
 * postcondition: If ((arr != null) &&
 *                 (arr.length > 0) &&
 *                 (arr contains only numbers))
 *                 returns the minimal value in arr.
 * Else, the return value is undefined.
 */
public static double min5(double[] arr) {
    if (arr == null)
        return 0;

    double m = Double.POSITIVE_INFINITY;

    for (double x : arr)
        m = (x < m ? x : m);

    return m;
}

```

תנאי אחר המגדיר תגובה רק לקלט פשוט. עבור קלטים אחרים - מתחייב להחזיר ערך כלשהו לא מוגדר (כלומר לסיים קריאה באופן תקין)

שרותי המחלקה

ישנם 3 סוגי שירותים (מתודות, פונקציות, פרוצדורות)

שאילתות (queries, accessors)

- מחזירות ערך ללא שינוי המצב הפנימי
- כגון: בירור יתרה

פקודות (commands, transformers, mutators)

- מבצעות שינוי במצב הפנימי של העצם
- כגון: משיכה, הפקדה

בנאים (constructors)

- יצירת עצם חדש
- כגון: יצירת חשבון חדש

12

חשבון בנק - מצב הפנימי

- המצב הפנימי של עצם מיוצג ע"י נתוניו (שדותיו)
- שדות עצם הם לרוב עם הרשאת גישה פרטית
- במקרה של חשבון בנק:
  - מצב פנימי: מכיל בין היתר שדה לייצוג היתרה
  - מאיזה טיפוס?

```

public class BankAccount {
    ...
    private ??? balance;
}

```

11

שאלות BankAccount

```
public class BankAccount {
    public double getBalance() {
        return balance;
    }

    public long getAccountNumber() {
        return accountNumber;
    }

    public Customer getOwner() {
        return owner;
    }

    private double balance;
    private long accountNumber;
    private Customer owner;
}
```

שאלות

מצב פנימי

• מוסכמה: הגישה לשהדה field תעשה בעזרת המתודה .getField()
 • שמירה על מוסכמה זו הכרחית בסביבות JavaBeans ו- GUI Builders

שאלות BankAccount

- ברור יותר:
  - ארגומנטים?
  - מה טיפוס הערך המוחזר?
  - חוזה? (תנאי קדם? תנאי אחר?)
- פרטים על החשבון:
  - מספר חשבון?
  - פרטים על בעל החשבון?
    - ◇ תעודת זהות?
    - ◇ גיל?

פקודת ה-'להפקיד'

- המתודה: deposit
- סכום הכסף המופקד מתווסף ליתרה בחשבון
  - ארגומנטים?
  - ערך מוחזר?
  - חוזה? (תנאי קדם?, תנאי אחר?)

מוסכמה: שמות פקודות הם שמות פעול

getter/setter

- יש חשיבות לגישה לנתונים דרך מתודות. מדוע?
- לא כל שדה עם נראות פרטית (private) צריך getter/setter ציבורי
- יצירה אוטומטית של שרותים אלו עבור כל שדה פוגמת בעקרון הסתרת המידע
- למשל: עבור השדה balance
  - האם דרוש getter?
  - כן. זהו חלק מהממשק של חשבון בנק
  - האם דרוש setter?
  - לא בהכרח, פעולות של משיכה או הפקדה אמנם משפיעות על היתרה, אבל פעולה של שינוי יתרה במנותק מהן אינה חלק מהממשק

פקודת ה-'למשוך'

- המתודה: withdraw
- סכום הכסף המבוקש יורד מיתרת החשבון. משיכת יתר (אוברדרפט) אינו אפשרי.
  - ארגומנטים?
  - ערך מוחזר?
  - חוזה? (תנאי קדם? תנאי אחר?)

פקודת ה-'להפקיד'

```
/**
 * Makes a deposit to the account
 * @pre ?????????????????????????????????????????????
 * @post ?????????????????????????????????????????????
 */
public void deposit(double amount) {
    balance += amount;
}
```

שיעור הבא

■ נשלים את דוגמת הבנק

- נבדוק את הקשר בין המחלקות השונות במערכת
  - Bank .
  - Customer .
  - BankAccount .
- נראה דוגמה לשימוש במערכת

20

פקודת ה-'למשוך'

```
/**  
 * Withdraw amount from the account  
 * @pre ??????????????????????????????????????????  
 * @post ??????????????????????????????????????????  
 */  
public void withdraw(double amount) {  
    balance -= amount;  
}
```

19

הסוף

21